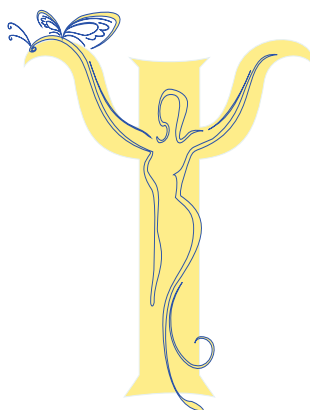

Міністерство освіти і науки України
Хмельницький національний університет
Кафедра психології та педагогіки
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Українська асоціація сімейних психологів
ВГО «Арт-терапевтична асоціація» (відокремлений підрозділ у Хмельницькій області)

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

**Тези доповідей
XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції**

м. Хмельницький, 10 квітня 2025 року

Хмельницький
2025

УДК 37.015:159.9
ББК 88:8
А 43

Редакційна колегія:

Комар Т. В., доктор психологічних наук, професор (*головний редактор*);

Гаврилькевич В. К., кандидат психологічних наук, доцент;

Подкоритова Л. О., кандидат психологічних наук, доцент.

Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців:

тези доповідей XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (Хмельницький, 10 квітня 2025) / М-во освіти і науки України, Хмельницький нац. ун-т, Каф. психол. та педагог. [та ін.]. Хмельницький: Кафедра психології та педагогіки ХНУ, 2025. 160 с.

У збірнику представлені тези доповідей учасників XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції *«Актуальні питання теорії та практики психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців»*, яка відбулась 10 квітня 2025 року в м. Хмельницькому на базі Хмельницького національного університету за ініціативи кафедри психології та педагогіки.

Збірник адресований науковцям, аспірантам, студентам, а також усім, хто цікавиться сучасними науковими дослідженнями в галузі психології, педагогіки, соціології.

Матеріали подані в авторській редакції. Відповідальність за науковий та літературний зміст опублікованих матеріалів несуть їх автори. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

При передруку публікацій посилання на збірник обов'язкове.

© Автори тез, 2025

© Кафедра психології та педагогіки
Хмельницького національного університету,
оригінал-макет, 2025

проблем. Особливо небезпечним проявом подібного мислення є віктимблеймінг, який перекладає відповідальність на жертв сексуального насильства, відображаючи подвійні стандарти щодо сексуальної поведінки чоловіків і жінок та глибоко вкорінені патріархальні уявлення про контроль над жіночою сексуальністю.

Отже, токсична маскуліність є значущим соціокультурним феноменом, що має прямий зв'язок із проявами агресії та сексизму в сучасному суспільстві. Вона обмежує емоційний розвиток чоловіків, підштовхує їх до ризикованої та агресивної поведінки, а також створює підґрунтя для різних форм дискримінації та насильства.

Богдан Ж. Б.

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

РЕГУЛЯТИВНІ ГНУЧКІ НАВИЧКИ У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Сучасні умови глобальних змін, інформаційного перевантаження та соціально-економічної нестабільності потребують переосмислення підходів до підготовки майбутніх фахівців. Особливої уваги набуває розвиток гнучких навичок (soft skills), зокрема регулятивних, які забезпечують здатність особистості до ефективної поведінки в мінливому середовищі. Саме формування таких навичок стає необхідним складником психолого-педагогічної підготовки майбутніх фахівців.

У межах авторської концепції (Богдан Ж., 2023), розробленої на основі аналізу наукових джерел, до регулятивних гнучких навичок віднесено вольові якості (ініціативність, рішучість, наполегливість, завзятість, відповідальність, надійність, дисциплінованість), а також оптимізм (Carver C., Scheier M.F., 1985), почуття гумору (McGhee P., 2010), самоефективність (Bandura A., 1989), імпліцитні теорії інтелекту (Dweck C., 1999), мотивацію досягнення і готовність до ризику (Хомуленко Т., 2012), емоційний інтелект (Mayer J., Di Paolo M., Salovey P., 1990), саморегуляцію і самоорганізацію (Олефір В., 2015). Ці навички формують здатність особистості до адаптації, прийняття рішень, планування, цілеспрямованої дії, самоконтролю та взаємодії в соціальному середовищі.

Зокрема, ініціативність визначається як здатність діяти за власною внутрішньою мотивацією, проявляти самостійність у прийнятті рішень і бути готовим до впровадження нових ідей (Кізілова І., 2020). Вона пов'язана з креативністю, уявою, допитливістю, інтуїцією та інтелектуальною гнучкістю. Важливим аспектом формування ініціативності є поєднання рефлексії та морально-вольових зусиль, що сприяє цілеспрямованій і відповідальній поведінці.

Рішучість та наполегливість забезпечують здатність діяти у складних ситуаціях, зберігаючи впевненість і послідовність. Завзятість, як стійка мотиваційно-вольова риса, пов'язана з подоланням труднощів, довготривалою підтримкою зусиль, витривалістю та фокусом на довгострокові цілі (Галата О., 2017). Ці якості дають можливість здобувачам освіти бути ефективними у професійній діяльності, витримувати високі навантаження, долати стресові ситуації.

Відповідальність постає як складне психічне утворення, що поєднує мотиваційний, когнітивний, емоційний та поведінковий компоненти (Кудрявцева Г., 2018). Вона виявляється у здатності передбачати наслідки дій, дотримуватись норм та правил, брати на себе зобов'язання, що особливо актуально в умовах професійної підготовки, орієнтованої на соціальну взаємодію.

Надійність і дисциплінованість є основою професійної сталості, стресостійкості та здатності до функціонування в екстремальних або нестандартних умовах (Цільмак О., 2016). Ці навички формують базу для самоконтролю, дотримання регламентів, завершення завдань у встановлені терміни, чітке виконання обов'язків.

Оптимізм, як компонент регулятивної гнучкості, є чинником позитивної психічної адаптації, стійкості до фрустрації та формування продуктивного емоційного фону (McGhee P., 2010). У свою чергу, почуття гумору відіграє роль в адаптивній поведінці, зменшенні стресових реакцій, створенні позитивного соціального клімату.

Самоефективність – це віра у власні сили, яка забезпечує мобілізацію ресурсів у складних ситуаціях, впливає на рівень амбіцій, наполегливість і ставлення до труднощів. Імпліцитні теорії інтелекту, зокрема віра в можливість розвитку здібностей, сприяють активному пізнавальному стилю, готовності до навчання і подолання викликів (Dweck C., 1999).

Мотивація досягнення і готовність до ризику сприяють спрямованості на результат, високим професійним очікуванням, самовдосконаленню, творчому підходу до діяльності (Фоменко К., 2018). Емоційний інтелект є однією з ключових міжособистісних навичок, яка включає в себе розуміння власних і чужих емоцій, емпатію, вміння керувати емоційними станами та ефективно будувати взаємодію з оточенням.

Саморегуляція та самоорганізація як інтегральні регулятивні якості забезпечують внутрішню узгодженість поведінки, здатність до цілепокладання, планування, регулювання темпу та способу діяльності, зниження імпульсивності, ефективного використання часу та енергії (Клименко Ю., 2015).

Формування регулятивних гнучких навичок можливе через поєднання навчальних, тренінгових, ігрових, проєктних технологій, рефлексивних практик, групових форм взаємодії. Важливими є психолого-педагогічні умови: створення безпечного освітнього середовища, наявність підтримки з боку науково-педагогічних працівників, наставників, формування мотивації до розвитку, самопізнання та самовдосконалення.

Отже, регулятивні гнучкі навички є не лише запорукою академічної та професійної успішності майбутнього фахівця, але й основою його психологічного благополуччя, життєстійкості, адаптаційного потенціалу. Їх формування має стати стратегічним завданням психолого-педагогічної підготовки в умовах вищої освіти.

Бойко В. А.

Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти

Шефер В. С.

Одеський професійний ліцей будівництва та архітектури

ВПЛИВ ОСОБИСТОСТІ ВИКЛАДАЧА НА СТУДЕНТА ТА НА РЕЗУЛЬТАТ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Людина є похідною свого часу. Культурно-історичний континуум формує та задає вектор розвитку особистості. Пропонуємо розглянути актуальну проблему нашого сьогодення: «Вплив особистості викладача на студента на результат підготовки спеціалістів у вищій школі» в межах культурно-історичного підходу. Розмірковуємо, робимо висновки враховуючи неповторність нашого часу. Тож ми живимо в «Епоху невизначеності». Розглянемо роботи вчених, які займалися психологією особистості.

Внутрішнім світом людини та впливом на особистість в межах культурно– історичного підходу: «Історичної психології», займався сучасний український вчений – психолог, академік І. Г. Білявський (1927–2004). І. Г. Білявський писав: «Поведінку людини можна досліджувати за допомогою класифікацій, не утруднюючи себе пошуком сенсу. На жаль, за цим напрямком рухається вся психологія після В. Вундта», являючи собою хибний шлях. «Сьогодні прийшов кінець психології у тому вигляді, в якому вона існує. Це зовсім не означає, що вона припинить свій шлях, що тривав близько півтори сотні років, одразу. Скоріше він буде істотно модифікований» (Білявський І. Г., 1974). У зв'язку з цим, І. Г. Білявський зауважує, що «історія науки – це історія людської спільноти, отже, сукупний результат її задумів та емоційних стосунків, надій і розчарувань, періодів мирного існування та нещадної боротьби, словом, усього того, що становить психологічну історію людства» (Білявський І. Г., 1982). На думку І. Г. Білявського, головним об'єктом дослідження психолога може і має бути «внутрішній світ людини, що творить історію і культуру в своїх вчинках». На його переконання, це можуть бути вчинки-думки. Вчений формулює гіпотезу про достеменно спрямовану інтуїцію, яка, зрештою, і визначає шляхи людського пізнання.

Психологія особистості – це шлях до пізнання та самопізнання людини. Особистості людини приділяв увагу австрійський психіатр та психолог, послідовник З. Фрейда, Альфред Адлер (1870–1937). Він був засновником та розробником «Теорії індивідуальної психології». На відміну від класичного психоаналізу, індивідуальна психологія вважає основою характеру вроджене «соціальне почуття», яке потребує виховання. Головну роль структурі та динаміці поведінки особистості грає не несвідоме, а свідомість людини. Не біологічні, а соціальні мотиви. А. Адлер розглядав людину, як єдине цілісне, як єдність між свідомим і несвідомим, єдність в його

ЗМІСТ

БАТИШОВА Ю. С., ДОНЕЦЬ О. І. Токсична маскуліність як чинник прояву агресії та сексизму	3
БОГДАН Ж. Б. Регулятивні гнучкі навички у психолого-педагогічній підготовці майбутнього фахівця	4
БОЙКО В. А., ШЕФЕР В. С. Вплив особистості викладача на студента та на результат підготовки спеціалістів у вищій школі	5
ВАГАНОВА І. М., УШАКОВА І. М. Професійне вигорання як показник психологічного (не)здоров'я працівників закладів вищої освіти	8
ВАРГАТА О. В. Психологічні фактори волонтерської діяльності в умовах війни	9
ВАСИЛЕНКО О. М., КОВАЛЬ К. В. Профорієнтаційна робота фахівців закладів середньої освіти з формування професійного самовизначення старшокласників	10
ВАСИЛЬЄВА О. А. Психологічне забезпечення профілактики синдрому емоційного вигорання у діяльності практичного психолога	13
ВЕРБАНОВА Ю. В., ПОДКОРИТОВА Л. О. Особливості взаємозв'язку між емоційним інтелектом і стресостійкістю у дорослих (теоретичний аналіз)	15
ВЛАСЕНКО А. В. Психологічна безпека лікаря в контексті взаємодії з різними віковими групами пацієнтів та формою власності медичних установ	17
ВОЗНЕСЕНСЬКА О. Л., САВІНОВ В. В. Особливості арттерапії військовослужбовців у часи війни	17
ВОЗНЮК А. О. Психологічні чинники та наслідки конфліктів у період сепарації дорослої дитини з батьківської сім'ї	20
ВОЛОШИН В. М. Динаміка змін у проживанні втрати в Україні з 2020 року	21
ГАВРИЛЬКЕВИЧ В. К., КРУК С. Л. Анатомо-фізіологічні особливості нервового апарату серця та його участь у регуляції емоційних і когнітивних процесів	22
ГЛУХЕНЬКА К. С., ГРЕСЬКО І. М. Роль самооцінки у формуванні самоефективності особистості	26
ГОМОНЮК О. М., ОНИШКО О. Г. Особливості розвитку міжкультурної компетентності майбутніх фахівців соціономічних професій	28
ГОРНЯК Д. Ю. Психологічні чинники розвитку соціофобії у підлітковому віці	29
ГУЛЬКО А. В. Роль психолога в реабілітації: досвід Рекреаційного центру «Берег надії»	31
ГУЦАЛЮК І. Сучасні освітні концепції та технології підготовки майбутнього практичного психолога до роботи в ЗДО	32

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ**

**Тези доповідей
XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Хмельницький, 10 квітня 2025 року)**

Технічний редактор
Гаврилькевич В'ячеслав Костянтинович

Редакційно-видавнича підготовка
Кафедра психології та педагогіки
Хмельницького національного університету
29016, м. Хмельницький, вул. Інститутська, 11
E-mail: kafedrapip@ukr.net
<https://psy.khmnmu.edu.ua>

Формат 84×108 1/32. Електронне видання.
Ум. друк. арк. 16,28.
